

EUROOPAN PARLAMENTTI

2004

2009

Istuntoasiakirja

**LOPULLINEN
A5-0022/2004**

19.10.2004

MIETINTÖ

aseiden vientiä koskevien Euroopan unionin käytäntöjen
toimintaohjeiden 8 kohdan mukaisesta neuvoston viidennestä
vuosikertomuksesta (2004/2103(INI))

Ulkoasiainvaliokunta

Esittelijä: Raül Romeva Rueda

SISÄLTÖ

	Sivu
EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS.....	5
PERUSTELUT.....	13
KANSAINVÄLISEN KAUPAN VALIOKUNNAN LAUSUNTO.....	20
ASIAN KÄSITTELY.....	23

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

aseiden vientiä koskevien Euroopan unionin käytännesääntöjen toimintaohjeiden 8 kohdan mukaisesta neuvoston viidennestä vuosikertomuksesta (2004/2103(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon aseiden vientiä koskevien Euroopan unionin käytännesääntöjen toimintaohjeiden 8 kohdan mukaisen neuvoston viidennen vuosikertomuksen¹,
- ottaa huomioon Euroopan unionin aseidenviennin käytännesääntöjen käyttäjän oppaan, joka hyväksyttiin 28. lokakuuta 2003 tavanomaisten aseiden vientiä käsittelevässä työryhmässä (14283/03),
- ottaa huomioon neuvoston 23. kesäkuuta 2003 esittämän yhteisen kannan 2003/468/YUTP aseiden välityksen valvonnasta²,
- ottaa huomioon neuvoston 12. joulukuuta 2003 hyväksymän Euroopan unionin turvallisuusstrategian,
- ottaa huomioon neuvoston 12. joulukuuta 2003 hyväksymän EU:n strategian joukkotuhoojaseiden leviämisen estämiseksi, jolla pyritään muun muassa vahvistamaan viennin valvontapolitiikkaa ja siihen liittyviä käytäntöjä,
- ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan ja EY:n perustamissopimuksen 296 artiklan,
- ottaa huomioon 25. syyskuuta 2003 antamansa päätöslauselman³ aseiden vientiä koskevien Euroopan unionin käytännesääntöjen toimintaohjeiden 8 kohdan mukaisesta neuvoston neljännestä vuosikertomuksesta⁴,
- ottaa huomioon 20. marraskuuta 2003 antamansa päätöslauselman komission tiedonannosta neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle "Euroopan puolustus – teollisuus- ja markkinanäkökohtia – tavoitteena EU:n puolustustarvikepolitiikka"⁵,
- ottaa huomioon 22. huhtikuuta 2004 antamansa päätöslauselman ihmisoikeuksista maailmassa vuonna 2003 ja Euroopan unionin ihmisoikeuspolitiikasta⁶,
- ottaa huomioon 18. joulukuuta 2003 antamansa päätöslauselman aseiden myyntiä Kiinaan koskevan EU:n kauppasaarron poistamisesta⁷,

¹ EUVL C 320, 31.12.2003, s. 1.

² EUVL L 156, 25.6.2003, s. 79.

³ P5_TA(2003)0418.

⁴ EYVL C 319, 19.12.2002, s. 1.

⁵ P5_TA(2003)0522.

⁶ P5_TA(2004)0376.

⁷ P5_TA(2003)0599.

- ottaa huomioon aiemmin 6. heinäkuuta 2000 antamansa päätöslauselman Herran vastarinta-armeijan (LRA) sieppaamista lapsista¹ ja 3. heinäkuuta 2003 antamansa päätöslauselman lapsikaupasta ja lapsisotilaista²,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 45 artiklan,
 - ottaa huomioon ulkoasiainvaliokunnan mietinnön sekä kansainvälisen kaupan valiokunnan lausunnon (A6-0022/2004),
- A. katsoo, että etenkin kylmän sodan jälkeisessä turvallisuustilanteessa, jota sävyttävät suuri alueellinen epävakaus, hajoavat valtiot, valtioiden ulkopuoliset lapsisotilaita käyttävät tahot, terroristiverkot ja järjestäytynyt rikollisuus, aseviennin tiukka valvonta on erittäin tärkeää,
- B. toteaa neuvoston pitävän joitain näitä kylmän sodan jälkeisen turvallisuustilanteen piirteitä suurimpina uhkina edellä mainitussa Euroopan unionin turvallisuusstrategiassa,
- C. toteaa, että järjestäytynyt rikollisuus ja kansainväliset aseiden salakuljettajat ovat laajentaneet laittoman toimintansa käsiaseisiin, joiden vapaa ja kontrolloimaton saatavuus on vaikuttanut merkittävästi konfliktien lisääntymiseen, ja että ne käyttävät asekaupassa reittejä, jotka kulkevat paitsi laajentuneen EU:n alueen myös EU:n uusien naapurimaiden sekä läntisen Balkanin alueen kautta,
- D. ottaa huomioon, että noin puoli miljoonaa henkeä kuolee vuosittain käsiaseisiin liittyvään väkivaltaan sekä aseellisissa yhteenotoissa että rikollisen toiminnan yhteydessä,
- E. ottaa huomioon, että viime vuosikymmenen aikana yksityisten turvallisuusyritysten ja sotilaallisten yritysten käyttö on lisääntynyt huomattavasti, minkä vuoksi käyttöön olisi otettava lainsäädäntö, jonka avulla yksityisten sotilaallisten, poliisi- ja turvapalveluiden tarjoajien toimia voidaan valvoa ja seurata,
- F. katsoo, että EU:n tulisi täyttää rauhaan ja turvallisuuteen Euroopassa ja koko maailmassa liittyvät entistä laajemmat velvollisuutensa tekemällä uusia aseiden rajoittamista ja asestariisuntaa koskevia aloitteita,
- G. katsoo, että suurin mahdollinen asiaa koskeva avoimuus, kuten perusteellisten vuosikertomusten laatiminen, on välttämätön edellytys demokraattiselle vastuulle, jonka avulla voidaan parhaiten taata rauha ja vakaus,
- H. katsoo, että Euroopan unionin aseviennin käytäntöjen käyttäjän opas on tärkeä askel eteenpäin, jonka avulla selvennetään käytäntöjen epämisilmoitusta ja neuvonpitoa koskevia määräyksiä ja pyritään estämään niiden erilaiset tulkinnat eri jäsenvaltioissa,
- I. katsoo, että asekaupan valvontaa koskeva neuvoston yhteinen kanta on ensiaskel laittoman asekaupan valvonnassa, mutta eräitä puutteita on vielä korjattava, jotta sen tehokkuus ei kärsisi,

¹ EYVL C 121, 24.4.2001, s. 401.

² EYVL C 74 E, 24.3.2004, s. 854.

- J. katsoo, että saavutetusta edistyksestä huolimatta vaikuttaa siltä, että EU:n aseita, niiden osia, EU:n lisenssejä muualla tapahtuvaan aseiden tuotantoon, EU:n yksityisiä sotilaallisia ja turvallisuuteen liittyviä palveluita, EU:n sotilaallista henkilöstöä, ammattitaitoa ja koulutusta sekä kuolemanrangaistuksissa, kidutuksessa ja muussa julmassa, epäinhimillisessä ja halventavassa kohtelussa käytettäviä välineitä toimitetaan yhä maailmassa alueille, joilla käytännesäännöillä määritettyjä normeja selvästi halveksitaan,
- K. katsoo, että laittoman asekaupan vastustaminen sekä sen tehokas estäminen, että aseet päätyvät väärille loppukäyttäjille, edellyttää, että aseitoimituksia, vietävien aseiden sekä muiden sotilaallisten ja turvallisuuteen liittyvien välineiden loppukäyttäjiiä sekä luvallista tuotantoa ja asekauppaa valvotaan nykyistä tarkemmin,
- L. katsoo, että EU:n aseviennin valvontapolitiikkaa on yhdenmukaistettava nykyisestä erityisesti Euroopan aseollisuuden sekä yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämisen yhteydessä,
- M. katsoo, että edellä mainitussa 20. marraskuuta 2003 annetussa päätöslauselmassa korostetaan, että sotilaallisten markkinoiden sisäisen avaamisen yhteydessä tulisi soveltaa tiukkaa viennin valvontaa EU:n ulkorajoilla,
- N. toteaa, että EU:n osuus kansainvälisestä asekaupasta yleensä ja erityisesti sen osuus käsiaseiden ja kevyiden aseiden viennistä on kasvanut kymmenen uuden jäsenvaltion liittyttyä unioniin 1. toukokuuta 2004 ja että jotkut niistä tuottavat huomattavasti aseita ja vievät niitä maasta; ottaa huomioon, että joillain uusilla jäsenvaltioilla ei ole vieläkaan tarvittavaa kapasiteettia noudattaa käytännesääntöjen nykyisiä vaatimuksia ja että ne tarvitsevat siksi apua niiden toteuttamisessa,
- O. toteaa, että noin 80 prosenttia EU:n aseviennistä vuosina 1999–2003 suuntautui Euroopan ulkopuolisiin maihin,
- P. toteaa, että käytännesääntöjen hyväksyminen kymmenessä uudessa jäsenvaltiossa on lisännyt niiden alaisuuteen kuuluvan aseviennin osuutta,
- Q. katsoo, että EU:n laajentuessa tulevaisuudessa entisestään on erityisen tärkeää, että myös ehdokasvaltiot Kroatia, Bulgaria, Romania ja Turkki laativat vuosittaisia kertomuksia asevientipolitiikastaan, että ne parantavat asevientinsä valvontaa ja että ne takaavat sitä koskevien perusnormien noudattamisen; on vakuuttunut siitä, että jäsenvaltioiden on paitsi aktiivisesti tuettava tätä prosessia myös oltava positiivisena esimerkkinä käytännesääntöjen tiukassa soveltamisessa, ja niiden on esitettävä perusteelliset asevientiiä koskevat vuosikertomuksensa,
- R. on vakuuttunut siitä, että jäsenvaltioiden asevientipolitiikan yhtenäistäminen entisestään olisi tärkeä panos ETPP:n kehittämisessä ja että se auttaisi myös vahvistamaan jäsenvaltioiden yhteistä ulkopolitiikkaa,
- S. on vakuuttunut siitä, että EU:n aseviennin valvontapolitiikan pitää olla sellaista, että sen avulla voidaan taata yhteisön ulkopoliittisen toiminnan yhdenmukaisuus, mikä kattaa yhteisön tavoitteet kriisinhallinnassa, köyhyyden vastustamisessa, demokratian vahvistamisessa sekä ihmisoikeuksien edistämässä,

- T. on vakuuttunut siitä, että vain kansainväliset asekauppaa koskevat säännöt, jotka pohjautuvat valtioiden nykyisiin kansainvälisen oikeuden mukaisiin velvollisuuksiin perustuvaan kansainväliseen asekauppasopimukseen, olisivat todella tehokas maailmanlaajuinen keino,
1. katsoo, että yhteinen selkeä ja tehokas aseviennin valvontapolitiikka on hyvin keskeinen tekijä kansainvälisen terrorismin vastaisessa taistelussa sekä konfliktien ehkäisemisessä, alueellisessa vakauttamisessa ja ihmisoikeuksien kunnioittamisessa;
 2. pitää siksi myönteisenä viidennessä vuosikertomuksessa todettua edistystä käytäntöjen toteutuksessa ja etenkin liitteessä I julkaistun jäsenvaltioiden sovittujen käytäntöjen kokoelman jatkamista sekä liitteen II taulukkoa, joka sisältää tietoja myönnettyjen asevientilupien määrästä ja arvosta sekä tietoja aseviennin arvosta;
 3. pitää erityisen myönteisenä sitä, että sekä vanhat että uudet jäsenvaltiot antavat entistä paremmin tietoja aseviennistään; on kuitenkin huolissaan joidenkin saatujen tietojen arvosta;
 4. pitää tietojen avoimuuden takaamisen kannalta olennaisen tärkeänä, että kaikki jäsenvaltiot antavat täydelliset tiedot ajallaan yhtenäisessä muodossa;
 5. on tyytyväinen, että raportointimenettelyjen yhdenmukaistamisprosessia on jatkettu ja että tilastotietojen saattamisessa täysin vertailukelpoisiksi on edistytty;
 6. toivoo siksi, että huolimatta tilastollisten tietojen yhtenäisyyden paranemisesta kukin jäsenvaltio antaisi tietoja myytyjen aseiden tyypistä ja määrästä sekä viennin kokonaisarvosta ja evätyistä luvista ilmoittaen samalla syyt epäämiseen sekä tarkemmat tiedot määrärajaista sekä loppukäyttäjien luokittelusta, jotta avoimuutta voitaisiin parantaa tällaisten entistä kattavampien ja yhtenäisempien tietojen avulla;
 7. pitää tässä suhteessa myönteisenä epäämisilmoitusten keskustietokannan perustamista neuvoston sihteeristöön Brysseliin ja korostaa sen hyödyllisyyttä, koska sen avulla kaikki jäsenvaltiot saavat välittömästi käyttöönsä tietolähteen, joiden avulla ne voivat tarkastella tiettyjä epäyksiä; kehottaa laajentamaan tätä tietokantaa myöhemmin siten, että siihen sisällytetään tiedot käytäntöjen mukaisesta neuvonpidosta sekä loppukäyttäjistä, joiden tiedetään tai epäillä syyllistyneen aseiden tai muiden valvottujen tuotteiden jälleenvientiin, välittämiseen tai väärinkäyttöön;
 8. toivoo lisäksi, että kansallisiin asevientä koskeviin kertomuksiin sisällytettäisiin tiedot aseviennin epävirallisesta epäamisestä ennen virallista lupahakemusta;
 9. korostaa, että kyseinen epäämisilmoituksia koskeva keskustietokanta on hyödyllinen, sillä kaikki jäsenvaltiot saavat siitä välittömästi tietoja tiettyjen epäämisten tutkimiseksi;
 10. pitää myönteisenä EU:n yhteisen puolustustarvikeluettelon uutta ja päivitettyä versiota ja sen julkaisemista virallisessa lehdessä; kehottaa jäsenvaltioita laatimaan kaksikäyttöisten tuotteiden vientiä koskevat raportit yksityiskohtaisemmin ja avoimemmin, koska näitä tuotteita on usein käytetty ihmisoikeusrikkomuksissa;

11. katsoo, että käytännesääntöjen sanamuoto johtaa eriäviin tulkintoihin eri jäsenvaltioissa, ja pitää siksi myönteisenä käytännesääntöjen käyttäjän opasta, jossa määritetään ja selvennetään käytännesääntöihin sisältyvät toimintaohjeet; kehottaa jäsenvaltioita tarkistamaan vientiperusteita niiden selkeyden ja ymmärrettävyyden parantamiseksi ja varmistamaan, että ne vastaavat täysin valtioiden nykyisiä kansainvälisen oikeuden mukaisia velvoitteita;
12. pitää myönteisenä perusteen 8 (aseviennin yhteensopivuus vastaanottajamaan teknisen ja taloudellisen kapasiteetin kanssa) soveltamista koskevan tutkimuksen aloittamista, sillä se on merkittävä panos kriisinhallintaan ja kestävään kehitykseen sosiaalisesti vähemmän kehittyneissä maissa, ja kehottaa jäsenvaltioita toimimaan samalla tavoin myös seitsemän muun perusteen soveltamisen suhteen;
13. pitää asekauppaa koskevia EU:n yhteisiä sääntöjä olennaisen tärkeinä ja katsoo siksi, että vuonna 2003 annetusta tervetulleesta Euroopan unionin asekaupan valvontaa koskevasta yhteisestä kannasta huolimatta jäsenvaltioiden toimintaohjeet ovat puutteelliset erityisesti Euroopan unionin kansalaisten ja alueella laillisesti asuvien harjoittaman aseiden välityksen, kuljetuksen ja rahoittamisen valvonnan suhteen, kun tällainen toiminta ja siihen liittyvät asetoimitukset suoritetaan kolmansien maiden kautta;
14. pitää erityisen myönteisinä Itävallan, Belgian, Suomen, Ranskan, Saksan, Alankomaiden, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan toimia perinteisten aseiden välittämisen valvonnassa ja kehottaa muita jäsenvaltioita nopeuttamaan aseiden välityksen valvontaa koskevassa neuvoston yhteisessä kannassa vahvistettujen välityksen kansallisten valvontatoimien täytäntöönpanoa;
15. toteaa uudestaan, että asevälitystoimille olisi otettava käyttöön pakollinen rekisteröinti- ja lupajärjestelmä, jota sovellettaisiin myös EU:n alueen ulkopuolella oleviin EU:n kansalaisiin ja yhtiöihin Yhdysvaltain lainsäädännön tavoin;
16. kehottaa jäsenvaltioita sisällyttämään aseiden kuljetukseen ja rahoitukseen liittyvät palvelut asekauppaa koskevaan lainsäädäntöönsä;
17. kehottaa jäsenvaltioita kieltämään sellaisten välineiden kaupan, joita käytetään kuolemanrangaistuksessa, kidutuksessa ja muussa epäinhimillisessä ja halventavassa kohtelussa, ja kriminalisoimaan missä tahansa tehdyt YK:n, EU:n ja Etyjin aseiden vientikieltoja sekä asianomaisen EU:n jäsenvaltion kansallisia aseiden vientikieltoja koskevat rikkomukset, joihin EU:n kansalaiset ja EU:ssa rekisteröidyt välittäjät ja yritykset syyllistyvät;
18. pitää myönteisenä sitä, että loppukäyttäjätodistuksen vähimmäistietoihin sisällytettiin "tarvikkeiden loppukäyttöä koskeva ilmoitus", ja pyytää samalla sellaisen epäasianmukaisen käytön kieltävän lausekkeen sisällyttämistä, jolla osoitetaan, että tuotetta ei käytetä kiellettyyn tarkoitukseen; toistaa kuitenkin vaatimuksensa siirron varmennuksesta, sellaisen viennin jälkeisen valvonnan käyttöönotosta, johon sisältyisivät jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten tekemät järjestelmälliset konkreettiset tarkistukset siirto- ja varastointipisteissä, sekä mahdollisuudesta määrätä sakkoja;
19. kehottaa siksi uudelleen jäsenvaltioita tarkastelemaan mahdollisuutta perustaa yhteinen valvontajärjestelmä EU:n tasolla ja suosittelee, että huomioon otetaan EU:n asevientä valvovan viraston mahdollisuus;

20. kehottaa neuvostoa ja jäsenvaltioita jatkamaan Kiinan kansantasavaltaa koskevaa EU:n asevientikieltoa ja suosittaa, että tällaista asekauppaa koskevia tämänhetkisiä kansallisia rajoituksia ei heikennettäisi;
21. kehottaa ehdokasvaltioita – Kroatiaa, Bulgariaa, Romaniaia ja Turkia – tiukentamaan kansallista lainsäädäntöään ja etenkin käytäntöjään aseviintiin liittyvillä aloilla käytännesääntöjen pohjalta ja kehottaa niitä antamaan tietoja tästä viidennen vuosikertomuksen liitteiden I ja II mukaisesti; suosittaa, että komissio seuraa kehitystä tarkasti liittymisneuvotteluissa, ja kehottaa kaikkia nykyisiä jäsenvaltioita kokoamaan ja julkaisemaan kansalliset vuotuiset kertomukset vuodelta 2004 ja sen jälkeen vuosittain;
22. katsoo, että laajentuneen EU:n uusia naapurimaita sekä maita, joiden kanssa EU on tehnyt tai aikoo tehdä vakaus- ja kasvusopimuksen, pitäisi myös kehottaa noudattamaan käytännesääntöjä; katsoo, että olisi erityisesti otettava huomioon Kaliningrad, joka on ollut aikaisemmin laittomille loppukäyttäjille tarkoitettujen sotatarvikkeiden ja muualta Venäjältä peräisin olevien aseiden kauttakulkupaikka; pyytää neuvostoa ja komissiota priorisoimaan Venäjän federaation kanssa käymässään yhteistyössä toimia laittoman kaupankäynnin torjumiseksi mukaan lukien säännöllinen tietojenvaihto viennin ja kauttakuljetuksen valvonnasta ja luvista;
23. kehottaa jäsenvaltioita antamaan koordinoitulla tavalla riittävää apua kaikille valtioille, joilla ei ole tarvittavia keinoja käytännesääntöjen asianmukaiseen toimeenpanoon;
24. pitää tässä yhteydessä myönteisenä sitä, että Puolan ja Ruotsin hallitukset panivat alulle viisi epävirallista vanhojen ja uusien jäsenvaltioiden välistä COARM-kokousta aseviennin valvonnasta, ja suosittaa, että tätä COARM-kokousten järjestelmää pidetään yllä, sitä kehitetään edustuksellisemmaksi ja kokouksia pidetään säännöllisemmin, ja pitää myönteisinä Alankomaiden hallituksen pyrkimyksiä saada ehdokasvaltiot ja muut asiasta kiinnostuneet valtiot soveltamaan käytännesääntöjä konkreettisesti;
25. kehottaa jälleen antamaan oikeudellisesti sitovia sääntöjä ja yhdenmukaistamaan täysin jäsenvaltioiden aseviennin valvontapolitiikkaa lyhyen aikavälin tavoitteena ja kehottaa jäsenvaltioita etenemään tähän suuntaan ja rankaisemaan kaikista EU:hun rekisteröityneiden yritysten rikkomuksista, jotka koskevat YK:n, EU:n Etyjin tai minkä tahansa jäsenvaltion asevientikieltoa;
26. suosittelee, että sitä ennen toteutetaan seuraavat toimet:
 - a) jäsenvaltioiden täydellinen etukäteinen kuuleminen myytäessä aseita alueille, joilla kriisien todennäköisyys on suuri, ja lisäksi sellaisen ennalta varoittavien osoittimien eurooppalaisen tarkastusluettelon laatiminen, joka ilmoittaisi asevientilupiin mahdollisesti vaikuttavista tiettyjä loppukäyttäjiä koskevista vakavista ongelmista;
 - b) täydellinen monenkeskinen menettely kuulemisprosessissa liittyen päätökseen lupien myöntämisestä tai epäämisestä ja sen ensimmäisenä askeleena jäsenvaltioiden sitoumus välittää kaikille muille jäsenvaltioille kuulemisten tiedot ja tulokset kaikista kuulemisista, joihin ne osallistuvat etenkin tilanteissa, joissa jokin jäsenvaltio suostuu myöntämään luvan, vaikka jokin toinen jäsenvaltio onkin aiemmin evännyt sen;

- c) kehottaa sisällyttämään kansalliseen lainsäädäntöön kaikki käytännesääntöjen periaatteet, kriteerit ja toimintaohjeet niin, että tämä ei kuitenkaan vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen soveltaa tiukempaa kansallista politiikkaa;
 - d) kaikki EU:n tulevat vientikiellot koskevat sellaisia EU:n yhteisen puolustustarvikeluetteloon tai kaksikäyttöisiä tarvikkeita koskevan asetuksen liitteisiin sisältyviä tarvikeryhmiä, joihin sovelletaan vientikieltoa;
27. kehottaa yhteisten eurooppalaisten asemarkkinoiden luomiseen liittyen poistamaan aseiden liikkumista Euroopan unionissa koskevan valvonnan asteittain aseviennin valvontaa koskevan yhteisen eurooppalaisen politiikan yhteydessä esimerkiksi sopimalla Euroopan unionin käytännesääntöjen yhteydessä määräyksestä, jolla luvan myöntäminen estetään silloin, kun toinen jäsenvaltio on jo evännyt sen;
 28. suosittelee ponnekkaasti ehdotusta kauppaa koskevaksi neuvoston asetukseksi, jossa säädetään vientikielto kaikille kuolemantuomioon, kidutukseen tai muuhun halventavaan tai epäinhimilliseen kohteluun käytettäville välineille, kielletään tietynlaiset aseet, kuten jalkaväkimiinat, ja jossa asetetaan tiukka valvonta välineille, joita voidaan käyttää sisäisiin tukahduttamistoimiin;
 29. kehottaa kolmansiin maihin suuntautuvan viennin valvontaan liittyen kiinnittämään erityistä huomiota tuotteisiin, joita voidaan käyttää sekä siviili- että sotilaallisiin tarkoituksiin, kuten valvontateknologiaan sekä varaosiin ja tuotteisiin, joita voidaan käyttää kybersodankäynnissä tai ei-kuolettavissa ihmisoikeusloukkauksissa;
 30. jakaa COARMin huolenaiheen säänneltyjen tuotteiden viennin sallimisesta humanitaariseen tarkoitukseen silloin, kun vientilupa normaalisti evättäisiin; hyväksyy sen, että tietynlaiset säännellyt tuotteet voivat edistää konfliktialueiden siviiliväestön turvallisuutta ja hyvinvointia, mutta korostaa, että tätä on tarkasteltava erittäin tiukasti tapauskohtaisesti ja että jäsenvaltiolla on oltava riittävät takeet väärinkäytösten torjumisesta;
 31. kehottaa jäsenvaltiota tunnustamaan, että käytännesääntöjä sovelletaan myös sellaisia tuotteita koskeviin lupiin, joita tuojamaa käyttää kolmansiin maihin vietävissä asejärjestelmien osissa tai valmiissa asejärjestelmissä;
 32. kehottaa jäsenvaltioita hyväksymään lainsäädännön, joka edellyttää lupaa EU:n sallimien aseiden (tai niiden osien) tuotannolle kolmansissa maissa;
 33. kehottaa jäsenvaltioita tunnustamaan, että käytännesääntöjä sovelletaan myös kaikenlaiseen hallitusten väliseen kauppaan ja etenkin ylijäämäaseiden kauppaan; toistaa, että ylijäämäaseiden vienti tai välitys valtioihin, joissa niitä käytetään ihmisoikeusrikkomuksiin, kansainvälisen humanitaarisen lain tai kansainvälisen oikeuden loukkaamiseen, rikkoo käytännesääntöjä;
 34. kehottaa jäsenvaltioita tunnustamaan, että käytännesääntöjä sovelletaan myös sotilas-, turvallisuus- ja poliisihenkilöstön sekä ammattitaidon ja koulutuksen siirtoon samoin kuin yksityisiin sotilaallisiin sekä turvallisuusalan palveluihin;

35. kehottaa jäsenvaltioita sopimaan YK:n turvallisuusneuvoston asevientikieltoja valvovien mekanismien raportteihin ja suosituksiin perustuvasta sellaisten aseellisiin konflikteihin osallistuvien maiden luettelosta, joihin aseiden vienti olisi periaatteessa kiellettävä;
36. pitää tärkeänä tutkimusta, jolla pyritään takamaan sellaisten tietojen, tietokoneohjelmien ja tekniikan sähköisen siirtämisen oikeudellinen valvonta ja seuranta, jotka mahdollisesti liittyvät vientilupaa edellyttäviä tuotteita koskevassa yhteisön luettelossa oleviin tuotteisiin;
37. kehottaa myös EU:n ulkopuolisia aseita vieviä maita tukemaan käytännesääntöjen periaatteita ja kriteerejä, jotta niiden avulla voitaisiin tosiasiallisesti tukea maailmanlaajuista aseviennin valvontaa, konfliktien ehkäisemistä ja maailmanrauhan edistämistä;
38. katsoo, että aseviennin tehokas maailmanlaajuinen valvonta voidaan toteuttaa vain asekaupan kansainvälisen valvontajärjestelmän avulla, ja kehottaa siksi jäsenvaltioita edistämään asevientä koskevia tiukkoja kansainvälisiä sääntöjä vuonna 2006 pidettävän YK:n pienaseita koskevan arviointikonferenssin edellä; kehottaa pyrkimään oikeudellisesti sitovaan kansainväliseen asekauppasopimukseen, johon sisältyvät myös sotilastarvikkeita tuottavien yritysten konversiota ja rakenneuudistusta koskevat toimet;
39. kehottaa neuvostoa ja jäsenvaltioita valvomaan tiukasti loppukäyttäjätodistusten noudattamista ja erityisesti ilmoituksia lopullisesta määrämaasta, uudelleenvientikieltoa ja vakuutusta siitä, että tuotteita käytetään ainoastaan ilmoitettuun tarkoitukseen;
40. pyytää, että EU:ssa otetaan käyttöön asekauppaa koskeva erityinen vero ja että EU jatkaisi aktiivista diplomatiata, jotta tällaista veroa perittäisiin maailmanlaajuisesti Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen ja Brasilian, Chilen ja Ranskan presidenttien sekä Espanjan pääministerin ehdotuksen mukaisesti ja jotta veroista saadut tulot ohjattaisiin erityisesti aseellisten konfliktien uhreja varten perustettuihin rahastoihin sekä köyhyyden poistamiseen ylipäänsä;
41. kehottaa jäsenvaltioiden hallituksia suorittamaan käytännesääntöjen perinpohjaisen tarkastelun ottaen huomioon edellä mainitut vaatimukset ja suositukset ja kuullen eri osapuolia, kuten parlamentteja ja kansalaisjärjestöjä;
42. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle ja komissiolle sekä parlamenteille ja hallituksille jäsenvaltioissa samoin kuin sellaisissa kolmansissa maissa, jotka ovat suostuneet noudattamaan käytännesääntöjen periaatteita.

PERUSTELUT

I. Johdanto

Kesäkuun 8. päivänä 1998 hyväksytyt aseiden vientiä koskevat Euroopan unionin käytännesäännöt määrittivät vähimmäisnormit, joita noudatetaan jäsenvaltioiden myöntäessä tavanomaisten aseiden vientilupia. Käytännesäännöt käsittävät kahdeksan määrityspäätöstä ja 12 toiminnallista määräystä. Ne ovat toistaiseksi laajimmat kansainväliset asevientä koskevat määräykset.

Neuvosto ja etenkin sen COARM-työryhmä sekä jäsenvaltiot yrittävät jatkuvasti löytää keinoja parantaa tavanomaisten aseiden viennin valvontaan liittyvää avoimuutta, vuoropuhelua ja yhdenmukaisuutta. Tärkeimmät saavutukset, jotka mainitaan viidennessä vuosittaisessa kertomuksessa ja liitteenä olevassa kokoelmassa, ovat käytännesääntöjen käyttäjän opas, epäsymmetrisen keskustelutietokannan perustaminen, asekauppaa koskeva yhteinen kanta, tarkistettu puolustustarvikeluettelo sekä pyrkimys panna alulle käytännesääntöjen tarkistus vuonna 2004.

Euroopan parlamentti pitää käytännesääntöjen parannuksia myönteisinä kuten edellisinäkin vuosina. Se on kuitenkin huolissaan, koska sen suosituksia ei edelleenkään panna toimeen. Erityisesti Euroopan parlamentin kehoitus tehdä käytännesääntöistä oikeudellisesti sitovat on edelleenkään hyvin tärkeä. Lisäksi 22. huhtikuuta 2004 annettussa vuotuisessa ihmisoikeuksia koskevassa mietinnössä korostetaan, että "EU:n ihmisoikeustoimia on monesti heikentänyt se (...) että jäsenvaltiot jättävät järjestelmällisesti noudattamatta aseiden vientiä koskevia EU:n käytännesääntöjä."¹

Joulukuussa 2003 määritetyssä Euroopan turvallisuusstrategiassa todetaan, että suurimmat EU:hun kohdistuvat uhat ovat alueellinen epävakaus, hajoavat valtiot, järjestäytynyt rikollisuus ja kansainvälinen terrorismi. Vaikka strategia-asiakirjassa ei sitä nimenuomaisesti mainitakaan, valvomaton asevientä EU:n ulkopuolelle voi pahentaa näitä uhkia merkittävästi. Tässä yhteydessä on syytä ottaa huomioon, että 80 % EU:n aseviennistä suuntautuu Euroopan ulkopuolisiin maihin.² Lisäksi laajentuminen on lisännyt EU:n osuutta kansainvälisestä asekaupasta yleensä ja erityisesti sen osuutta pienten ja kevyiden aseiden kaupasta. Näin ollen yhteinen asevientä koskeva politiikka on hyvin tärkeää.

EU:n asevientipolitiikan yhdenmukaistaminen kolmansien maiden kanssa vahvistaa myös yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehystä, johon se kuuluu. Asialla on erityinen merkitys, kun otetaan huomioon 1. toukokuuta 2004 tapahtunut laajentuminen, jolloin EU:hun liittyi 10 uutta jäsenvaltiota.

¹ P5_TA(2004)0376, 30 kohta.

² SIPRI:n vuosikirja 2004, s. 458.

II. Käytännessäntöjen toimeenpanon viidennen vuoden arviointi

1) Kansallisten selvitysten yhdenmukaistaminen

Jäsenvaltioiden kansalliset kertomukset muodostavat vuotuisen mietinnön perustan. Näiden kertomusten yhdenmukaistamisessa ei ole kuitenkaan saavutettu juurikaan edistystä neljännen vuotuisen mietinnön esittämisen jälkeen. Vaikka kaikkien jäsenvaltioiden pitäisikin antaa kunkin vastaanottajamaan osalta tiedot myönnettyjen lupien määrästä, lupien arvosta euroina (jos tiedot ovat saatavissa), lupien epäämistapausten määrästä sekä epäysperusteista, SIPRIn vuoden 2004 vuosikirjassa korostetaan, että jotkin hallitukset eivät ole vielä kukaan halukkaita tai eivät pysty toimittamaan tarvittavia tietoja. Liitteen taulukosta A ilmenee, että Tanska, Ranska, Saksa, Kreikka ja Irlanti eivät anna tietoja aseviennin arvosta, kun taas Alankomaat ja Portugali eivät anna tietoja myönnettyjen lupien arvosta. Tämä on selvästi EU:n aseviennin täydellisen avoimuuden ja parlamentaarisen valvonnan esteenä. Toinen ongelma on eri jäsenvaltioiden antamien tietojen yhteensopivuuden puute. Esimerkiksi Itävalta antaa tietoja vain "sotatarvikkeista" mutta ei muista kuin sotatarvikkeista.¹ Epäysten jako maantieteellisten alueiden mukaan Italian, Portugalin, Espanjan, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan kertomuksissa on tervetullut uudistus. SIPRIn vuosikirjassa todetaan kuitenkin aivan oikein, että annettujen tietojen arvo muodostaa ongelman, koska joissakin tapauksissa aluekohtaisten epäysten summa ei vastaa epäysten kokonaismäärää.² Yhteisön sisäisen kaupan jälkeen tällaiset vientiluvat liittyvät edelleen useimmin Balkanin maihin, Venäjään, Ukrainaan sekä Kaukasuksen alueeseen. Aloitettujen neuvottelujen kokonaismäärä, 68, ja vastaanotettujen neuvottelupyyntöjen määrä, 48, vaikuttavat pieniltä suhteessa 411 epäykseen ja yli 36 000 myönnettyyn lupaan. Lisäksi epäysten määrä väheni 54:llä, kun taas myönnettyjen lupien määrä kasvoi yli 11 000:lla.

2) Loppukäyttäjätodistukset

Ainoa merkille pantava edistysaskel oli se, että "tuotteiden loppukäytön osoittaminen" lisättiin vähimmäisperusteisiin, jotka loppukäyttäjää koskevassa todistuksessa on ilmoitettava. Kuitenkaan kunnianhimoisempia tavoitteita, jotka sisältyivät Euroopan parlamentin edelliseen vuotuisen kertomukseen, ei ole toteutettu. On silti edelleen tärkeää ottaa kaikelle käytännessäntöjen alaisuuteen kuuluvalla viennille käyttöön toimitusten seuranta ja viennin jälkeinen valvontamenettely sekä mahdollisuus määrätä sakkoja. Tämän avulla voitaisiin valvoa tehokkaasti aseiden sekä muun sotilas- ja turvallisuusvälineistön loppukäyttöä sekä lisensoitua tuotantoa ulkomailla. Koska tällainen valvontajärjestelmä voi ylittää pienten valtioiden ja joidenkin uusien jäsenvaltioiden kapasiteetin, jäsenvaltioiden tulisi harkita jälleen vakavasti mahdollisuutta perustaa EU:n yhteinen valvontajärjestelmä. Euroopan aseviennin valvontavirasto voisi silti olla sopiva vastapuoli suunnitellulle Euroopan asehankintalaitokselle, kun kyse on tuotannosta ja hankinnoista.

¹ SIPRIn vuosikirja 2004, s. 471–472.

² SIPRIn vuosikirja 2004, s. 471.

3) Aseiden välitys

Asekaupan valvontaa koskeva yhteinen kanta, jonka neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2003, on erinomainen saavutus. Se sisältää asekaupan määritelmän, veloitteen hankkia toimivaltaisilta viranomaisilta lisenssi tai kirjallinen lupa kauppaa varten, asekauppaa koskevien tietojen vaihto sekä asianmukaisten pakotteiden käyttöönotto. Yhteisen kannan tehokkuuden lisäämiseksi luvan asekauppiaana toimimiseen ja asekauppioiden rekisteröinnin tulisi olla pakollinen. Lisäksi yhteisen kannan määräyksiä tulisi Yhdysvaltain lainsäädännön esimerkin mukaisesti voida soveltaa myös EU:n alueen ulkopuolella oleviin EU:n kansalaisiin ja yrityksiin. Tässä suhteessa Itävallan, Belgian, Suomen, Ranskan, Saksan, Alankomaiden ja Ruotsin toimia voidaan pitää esimerkkeinä parhaista käytännöistä. Jäsenvaltiot eivät ole kuitenkaan sisällyttäneet aseiden kuljetuksia ja aseiden rahoitusta asekauppaa koskevaan lainsäädäntöönsä, mikä on usein estänyt asetoimitusten estämisen tapauksissa, joissa käytännesääntöjä ei selvästikään ole noudatettu. Vielä huolestuttavampaa on se, että yhteisessä kannassa ei nimenomaisesti kielletä kauppaa sellaisilla välineillä, joita käytetään kuolemanrangaistukseen, kidutukseen tai muuhun julmaan, epäinhimilliseen ja alentavaan kohteluun.

4) Epäämisilmoitusten antamisjärjestelmä

Käytännesääntöjen käyttäjän opas on parantanut huomattavasti epäämisilmoitus- ja kuulemisjärjestelmää, koska siinä tulkitaan ja selvennetään käytännesääntöjen toimintaohjeita. Siksi määräysten erilainen tulkinta eri jäsenvaltioissa on nyt vähemmän todennäköistä, ja porsaanreikiä on suljettu. Oppaan neljä tärkeintä osaa ovat epäämisen määrittäminen, epäsilmoituksessa edellytettävät tiedot, epäämisilmoitusten peruuttaminen sekä epäämisilmoituksiin ja kuulemisiin liittyvien menettelyjen selventäminen. Lisäksi on päätetty perustaa keskitetty epäämistietokanta neuvoston sihteeristöön Brysseliin. Se on jäsenvaltioille tärkeä tietolähde ja ensimmäinen askel kohti entistä koordinoitumpaa EU:n asevientipolitiikkaa. Seuraavan vaiheen tulisi olla kuulemisten sisällön ja tulosten automaattinen välittäminen kaikille jäsenvaltioille.

5) Vuoropuhelu ehdokasvaltioiden ja kolmansien maiden kanssa

Vaikka Euroopan unioniin liittyikin 1. toukokuuta 2004 kymmenen uutta jäsenvaltiota, jolloin ne tulivat samalla täysin käytännesääntöjen piiriin, vuoropuhelua EU:n ja jäljellä olevien ehdokasvaltioiden – Bulgarian, Romanian ja Turkin – välillä on jatkettava. Sitä voitaisiin jatkaa esimerkiksi epävirallisissa vanhojen ja uusien jäsenvaltioiden välisissä COARM-kokouksissa, kuten Puolan ja Ruotsin hallitukset ovat esittäneet. Epäsilmoitukset olisi välitettävä kyseisille maille, ja EU:n tulisi vaihtaa niiden kanssa asevientä koskevia kansallisia raportteja. Ehdokasvaltioiden pitäisi puolestaan panna käytännesäännöt täytäntöön asianmukaisella tavalla hyväksymällä asiaa koskevaa kansallista lainsäädäntöä. Lisäksi käytännesääntöjen edistämistä assosioituneissa maissa ja uusissa naapurimaissa, kuten Ukrainassa, Valko-Venäjällä tai Serbiassa ja Montenegrossa, on tehostettava. Valitettavasti viides vuosikertomus ei tuo asiaan konkreettista parannusta. Kuten ennenkin, Keski- ja Itä-Euroopan maat ovat olleet asekaupan tärkeä lähtöpiste ja kuljetusreitti, ja kyseisillä mailla on merkittävä kapasiteetti kevyiden ja raskaidenkin aseiden tuotantoon. Siksi on annettava riittävää apua näille EU:ssa ja sen ulkopuolella oleville maille, joilla ei ole keinoja panna

käytännesääntöjä toimeen kokonaisuudessaan ja mukauttaa käytäntöjään vanhojen jäsenvaltioiden sopimien standardien mukaisiksi. Jäsenvaltiot voivat esimerkiksi seurata Alankomaiden hallituksen esimerkkiä ja kertoa ehdokasvaltioille ja muille asiasta kiinnostuneille valtioille käytännesääntöjen käytännön toteutuksesta.

6) EU:n yhteinen puolustustarvikeluettelo

EU:n yhteisen puolustustarvikeluettelon ensimmäinen päivitys kesäkuun 2000 jälkeen ja sen julkaisu virallisessa lehdessä ovat tärkeä askel kohti käytännesääntöjen yhdenmukaistamista ja vahvistamista. Se perustuu Wassenaarin järjestelyn ampumatarvikeluettelon numerointijärjestelmään.

7) Käytännesääntöjen perusteen 8 täytäntöönpano

Peruste 8 koskee niin kutsuttua "kestävän kehityksen" vaatimusta, ja se määrittää aseviennin yhteensopivuuden vastaanottajamaan teknisen ja kapasiteetin kanssa. Koska tämä peruste on erityisen tärkeä kriisien estämisessä ja kestävässä kehityksessä sosiaalisesti vähemmän kehittyneissä maissa, tutkimus, joka pantiin alulle sen soveltamista koskevien suuntaviivojen kehittämiseksi, on tervetullut. Tavoitteena tulisi olla sen estäminen, että liiallinen asetuonti vaarantaisi jonkin maan sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen.

8) Lähitulevaisuuden ensisijaiset suuntaviivat

Viidennessä vuosikertomuksessa on esitetty yhteensä yhdeksän ensisijaisista suuntaviivoista, joista Euroopan parlamentille ovat erityisen tärkeitä seitsemäs (kehitetään vuoropuhelua Euroopan parlamentin kanssa) ja yhdeksäs (tarkistetaan käytännesääntöjä). Parlamentin kanssa käytävän vuoropuhelun tehostaminen on merkittävä askel kohti EU:n aseviennin entistä parlamentaarisempaa valvontaa, ja se parantaa käytännesääntöjen demokraattista legitimiyyttä. Käytännesääntöjen tarkistaminen voi johtaa selviin parannuksiin, jos sen yhteydessä otetaan huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselman suositukset ja jos tarkistaminen suoritetaan laajasti ja avoimella tavalla niin, että siihen osallistuu sekä parlamentteja että kansalaisjärjestöjä. Yleisesti ottaen ensisijaisten suuntaviivojen epämääräinen muotoilu viittaa kuitenkin siihen, että jäsenvaltiot eivät ole täysin sitoutuneita niihin.

III. Suositukset, jotka koskevat aseviennin valvonnan tehostamista, oikeudellisesti sitovia määräyksiä ja avoimuuden parantamista

Amnesty Internationalin äskettäin tekemässä tutkimuksessa EU:n aseviennistä¹ on analysoitu useita tapauksia, joissa porsaanreiät tai riittämättömät selvitykset ja määritelmät ovat johtaneet siihen, että EU:n aseita, niiden osia, EU:n lisenssejä aseiden tuotantoon EU:n ulkopuolella, EU:n yksityisiä sotilas- ja turvallisuuspalveluja, EU:n sotilaallista henkilöstöä ja asiantuntemusta sekä välineitä kuolemanrangaistukseen, kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen ja alentavaan kohteluun on – usein salaa – viety maihin, joissa demokratiaa, ihmisoikeuksia ja kestävästä kehitystä koskevia EU:n normeja ei selvästikään kunnioiteta.

¹ Amnesty International: *Undermining Global Security: The European Union's Arms Exports*, 2004.

Aseviennin tiukka valvonta EU:ssa ja kansainvälisesti on erittäin tärkeää etenkin, kun otetaan huomioon EU:n ulkopolitiikan pohjana olevat kattavat periaatteet, kuten ihmisoikeudet, konfliktien estäminen ja kestävä kehitys. Siksi tarvitaan nopeasti lisätoimia, joilla tiukennetaan valvontaa, annetaan oikeudellisesti sitovia määräyksiä ja lisätään avoimuutta.

1) Valvonnan tehostaminen

Ensinnäkin neuvoston pitäisi hyväksyä komission ehdotus kaupan sääntelyä koskevaksi neuvoston asetukseksi, jolla kielletään kaikkien kidutukseen käytettävien välineiden vienti ja määritetään tiukka valvonta välineille, joita voidaan käyttää sisäisiin sortotoimiin. Lisäksi jäsenvaltioiden pitäisi myös sopia aseellisiin sellaisiin selkkauksiin osallistuvien maiden yhteisestä luettelosta, joihin kaikenlainen asevientä on periaatteessa kiellettävä ("perusolettamuksena epääminen"). On myös tarpeen systematisoida asetoimitusten fyysiset tarkastukset paikoissa, joissa tuonti, kauttakulku tai vienti tapahtuu. Lopuksi jäsenvaltioiden pitäisi tulkita käytännesääntöjä niin tiukasti kuin mahdollista. Niiden tulisi etenkin tunnustaa käytännesääntöjen soveltaminen seuraavissa tapauksissa:

- tuotteet, joita voidaan käyttää sekä siviili- että sotilastarkoituksiin, kuten valvontateknologia ja siihen kuuluvat tuotteet tai osat, jotka sopivat kybersodankäyntiin tai ei-tappaviin ihmisoikeusrikkomuksiin
- tuotteet, jotka tuojamaa aikoo sisällyttää asejärjestelmien osiin tai kokonaisuun asejärjestelmiin
- EU:n lisensoimien aseiden (tai niiden osien) tuotanto kolmansissa maissa
- kaikenlaiset siirrot "hallitukselta hallitukselle" ja etenkin ylijäämäaseiden siirrot
- sotilas-, turva- ja poliisihenkilöstö, asiantuntemus ja koulutus sekä yksityiset sotilaalliset ja turvallisuusalan palvelut.

2) Oikeudellisesti sitovat määräykset

Parlamentti on toistuvasti kehottanut tekemään käytännesäännöistä oikeudellisesti sitovat, ja se on kehottanut yhtenäistämään EU:n jäsenvaltioiden asevientipolitiikan täysin. Se pitää siksi myönteisenä mahdollisuutta muuntaa käytännesäännöt yhteiseksi kannaksi. On kuitenkin mahdollista toteuttaa lisää merkittäviä parannuksia ja yksittäisiä toimia, joita Euroopan parlamentti jo hahmotteli viimeisimmässä mietinnössään:

(a) Jäsenvaltioiden tulisi kuulla toisiaan nykyistä laajemmin ennen päätösten tekemistä lupien epäämisestä tai ennen toimituksia kriisialueille alueille. Entistä tiiviimpi yhteistyö COARM-työryhmän ja neuvoston erilaisten alueellisten työryhmien välillä auttaisi myös tämän tavoitteen saavuttamisessa.

(b) Tietojen vaihtoa ja kuulemisia on tähän mennessä toteutettu vain kahdenvälisesti neuvoston kulloisenkin puheenjohtajan johdolla, mutta entistä monenkeskisemmän menettelyn noudattaminen kuulemisprosessissa päätettäessä lupien myöntämisestä tai epäämisestä olisi merkittävä askel kohti yhtenäistämistä.

(c) Euroopan parlamentti suosittelee lisäksi käytännesääntöjen oikeudellista sitovuutta edeltävänä väliaikaisena toimenä, että kaikki jäsenvaltiot siirtävät käytännesäännöt kansalliseen lainsäädäntöönsä.

3) Avoimuuden lisääminen

Kymmenen ehdokasvaltion ottaminen mukaan on tehnyt tulevien kansallisten vuosikertomusten yhdenmukaistamisesta hyvin keskeisen kysymyksen. Samalla voidaan parantaa vuosikertomuksen tilastojen laatua.

Jäsenvaltioiden pitää antaa täydet tiedot sovittujen perusteiden mukaisesti (katso II.1), ja niiden pitää lisäksi antaa seuraavia seikkoja koskevat tiedot:

- aseiden tyyppi (esim. helikopteri tai konekivääri), aseiden osien tyyppi ja sellaisen tuotteen tyyppi, jota voidaan käyttää sekä siviili- että sotilastarkoituksiin (esim. valvonta- tai tiedusteluteknologia) määräpaikoittain
- lukumäärä (esim. toimitettujen kiväärien jne. lukumäärä) määräpaikoittain
- sotilas-, turvallisuus- ja poliisihenkilöstön sekä asiantuntemuksen ja koulutuksen siirto
- yksityiskohtaiset tiedot loppukäyttäjistä määräpaikoittain
- asevientilupien epävirallinen epäminen ennen muodollista lupahakemusta.

Tällaiset entistä yhdenmukaisemmat tiedot tekisivät vuotuisesta kertomuksesta nykyistä avoimemman ja erittäin arvokkaan välineen parlamentin suorittamassa valvonnassa lisäten samalla demokraattista vastuuta.

4) Aseiden välittämisen käsittely

Monilla EU:n jäsenvaltioilla ei edelleenkään ole aseiden välittämistä koskevaa kansallista lainsäädäntöä. Myöskään maissa, joilla tällainen lainsäädäntö on, kansallisten tai rekisteröityjen henkilöiden tai yksiköiden suorittama asevientikieltojen rikkominen ei välttämättä ole rikos, jos se tapahtuu ulkomailla. Tämä merkitsee sitä, että häikäilemätön asevälittäjä, joka on EU:n kansalainen tai asuu EU:ssa, voi yksinkertaisesti toteuttaa esimerkiksi YK:n asevientikieltoa rikkovan aseiden välittämisen EU:n ulkopuolella ilman pelkoa pakotteista EU:hun palaamisen jälkeen. Asiaan on puututtava nykyistä vakavammin.

IV. Johtopäätökset

EU:n käytännesäännöt ovat kehittyneet merkittävästi sen jälkeen, kun ne hyväksyttiin vuonna 1998, ja monia uusia määräyksiä ja selvennyksiä on toteutettu muodossa tai toisessa, vaikka itse sääntöjä ei olekaan muutettu. Käytännesääntöjen tarkistaminen vuonna 2004 on suuri mahdollisuus saavuttaa edistystä ja toteuttaa lisätoimia Euroopan parlamentin ehdottamalla tavalla. Lisäksi EU:n ja sen jäsenvaltioiden on tunnustettava laittoman aseviennin ongelman globaali luonne, ja niiden on siksi toimittava yhteistyössä kumppanuusvaltioidensa ja etenkin Yhdysvaltojen kanssa, jotta saataisiin aikaan

oikeudellisesti sitova kansainvälinen asekauppaa koskeva sopimus. Lyhyellä aikavälillä ja vuonna 2006 järjestettävä YK:n tarkistuskonferenssi huomioon ottaen niiden tulisi pyrkiä ainakin asevientä koskeviin tiukkoihin kansainvälisiin normeihin. Näin vähennetään alueellista epävakautta, järjestäytynyttä rikollisuutta, kansainvälistä terrorismia ja ihmisoikeusrikkomuksia kaikkialla maailmassa ja näin Euroopasta saadaan "entistä turvallisempi paikka entistä paremmassa maailmassa".

11.10.2004

KANSAINVÄLISEN KAUPAN VALIOKUNNAN LAUSUNTO

ulkoasiainvaliokunnalle

aseiden vientiä koskevien Euroopan unionin käytännesääntöjen toimintaohjeiden 8 kohdan mukaisesta viidennestä vuosikertomuksesta
(2004/2103(INI))

Valmistelija: Jacky Henin

EHDOTUKSET

Kansainvälisen kaupan valiokunta pyytää asiasta vastaavaa ulkoasiainvaliokuntaa sisällyttämään seuraavat ehdotukset päätöslauselmaesitykseen, jonka se myöhemmin hyväksyy:

1. pitää asevalvontaa olennaisen tärkeänä sellaisen johdonmukaisen politiikan harjoittamiseksi, joka vastaa rauhaan, kehitykseen, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja demokratiaan liittyviä EU:n tavoitteita;
2. toteaa, että asevientä koskevien EU:n käytännesääntöjen toteutuksessa on havaittavissa tietynasteista edistystä, mutta valittaa, että eurooppalaisvalmisteisten aseiden vienti jatkuu suuressa mittakaavassa mainittujen sääntöjen vastaisesti; toivoo, että EU antaa säädöksen, jolla käytännesäännöistä tehdään oikeudellisesti sitovat;
3. toteaa, että EU-maiden varustelumenot ovat viime vuosina olleet lievässä laskussa, mutta samalla asevientä kolmansiin maihin on valitettavasti lisääntynyt sitäkin enemmän; katsoo, että EU:n ja jäsenvaltioiden olisi paitsi pantava käytännesäännöt täytäntöön, myös osaltaan edistettävä militarisoitumisen ja asevarustelun vähenemistä maailmanlaajuisesti;
4. tukee parlamentin aikaisempaa kehotusta oikeudellisesti sitovista säännöistä ja jäsenvaltioiden aseviennin valvontapolitiikan täydellisestä yhdenmukaistamisesta keskipitkän aikavälin tavoitteena ja kehottaa jäsenvaltioita etenemään tähän suuntaan;
5. katsoo, että sotatoteollisuuden yrityksiä on kannustettava laajentamaan tuotevalikoimaansa ja muuttamaan tuotantosuuntaansa muihin tuotteisiin;
6. katsoo, että EU:n on kannustettava muita maita, kuten Yhdysvaltoja, Venäjää, Ukrainaa ja Kiinaa, noudattamaan asekaupan käytännesääntöjä sekä rajoittamaan varustelumenojaan ja asevientään;

7. pitää tärkeänä tutkimusta oikeudellisen valvonnan ja tarkkailun varmistamisesta sellaisten tietojen, tietokoneohjelmien ja tekniikan välittämisen osalta, jotka voidaan mahdollisesti yhdistää vientilupaa tarvitsevia tuotteita koskevan yhteisön luettelon tuotteisiin;
8. katsoo, että laittoman asekaupan estämiseksi ja jotta aseet eivät päätyisi ei-toivotuille loppukäyttäjille, on erityisen tärkeää valvoa tehokkaammin laivojen lasteja, aseiden loppukäyttäjiä, muita puolustustarvikkeita ja turvallisuuskäyttöön tarkoitettuja tarvikkeita, luvanvaraista tuotantoa ja välitystoimintaa; pyytää sellaisen epäasianmukaisen käytön kieltävän lausekkeen sisällyttämistä loppukäyttäjätodistukseen, jolla osoitetaan, että tuotetta ei käytetä kiellettyyn tarkoitukseen;
9. kehottaa uudelleen jäsenvaltioita tarkastelemaan mahdollisuutta perustaa yhteinen valvontajärjestelmä EU:n tasolla ja suosittelee, että huomioon otetaan EU:n asevientä valvovan viraston mahdollisuus;
10. pyytää jäsenvaltioita langettamaan missä tahansa tehdyistä rikkomuksista rikosoikeudellisia seuraamuksia eurooppalaisille välittäjille taikka EU:ssa rekisteröidyille välittäjille tai yrityksille, jotka rikkovat YK:n, EU:n tai ETYK:n taikka jonkun jäsenvaltion asettamia asevientikieltoja;
11. pyytää, että EU:ssa otetaan käyttöön asekauppaa koskeva erityinen vero ja että EU harjoittaa aktiivista diplomatiaa, jotta veroa perittäisiin Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen ja Brasilian, Chilen ja Ranskan presidenttien sekä Espanjan pääministerin ehdotuksen mukaisesti maailmanlaajuisesti, ja että veroista saadut tulot käytettäisiin ensisijaisesti aseellisten konfliktien uhreja varten perustettuihin rahastoihin sekä köyhyyden poistamiseen ylipäättänsä;
12. kehottaa jäsenvaltioita sopimaan YK:n turvallisuusneuvoston asevientikieltoja valvovia mekanismeja koskeviin raportteihin ja suosituksiin perustuvasta luettelosta, johon kuuluu sellaiset aseellisiin konflikteihin osallistuvat maat, joihin aseiden vienti olisi periaatteessa kiellettävä;
13. kehottaa jäsenvaltioita tekemään tutkimuksia, kuten on jo tehty 8 kohdan vaatimuksen soveltamisesta, miten jäljellä olevan 7 eri kohdan vaatimuksia sovelletaan;
14. kehottaa, että Brysselissä toimivan neuvoston sihteeristön epäamisilmoitusten keskustietokantaan otetaan aikanaan mukaan tiedot käytännesääntöjen mukaisesta neuvonpidosta sekä loppukäyttäjistä, joiden tiedetään tai epäillään syyllistyneen jälleenvientiin, harhautukseen, tai aseiden tai muiden valvottujen tuotteiden väärinkäyttöön;
15. kehottaa jäsenvaltioita tarkistamaan käytännesääntöjen vientiperusteita niiden selkeyden ja kattavuuden parantamiseksi ja varmistamaan, että niistä käy täysin ilmi kansainvälisen oikeuden mukaiset jäsenvaltioiden olemassa olevat velvollisuudet;

ASIAN KÄSITTELY

Otsikko	Aseiden vientiä koskevien Euroopan unionin käytännönsäätöjen toimintaohjeiden 8 kohdan mukainen viides vuosikertomus
Menettelynumero	2004/2103(INI)
Asiasta vastaava valiokunta	AFET
Tehostettu yhteistyö	–
Valmistelija(t) Nimitetty (pvm.)	Jacky Henin 14.9.2004
Valiokuntakäsittely	30.9.2004 11.10.2004
Hyväksytty (pvm.)	11.10.2004
Lopullisen äänestyksen tulos	puolesta: 22 vastaan: 0 tyhjää: 0
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Enrique Barón Crespo, Daniel Caspary, Françoise Castex, Jean-Marie Cavada, Giulietto Chiesa, Christofer Fjellner, Béla Glattfelder, Jacky Henin, Erika Mann, Helmuth Markov, Javier Moreno Sánchez, Pasqualina Napoletano, Georgios Papastamkos, Peter Štastný, Johan Van Hecke, Zbigniew Franciszek Zaleski
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Margrietus J. van den Berg, Reimer Böge, Danutė Budreikaitė, Harlem Désir, Maria Martens
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (178 art. 2 kohta)	Carl Schlyter

ASIAN KÄSITTELY

Otsikko	aseiden vientiä koskevien Euroopan unionin käytännösääntöjen toimintaohjeiden 8 kohdan mukainen neuvoston viides vuosikertomus		
Menettelynumero	2004/2103(INI)		
Työjärjestyksen artikla	45 art.		
Asiasta vastaava valiokunta Luvasta ilmoitettu istunnossa (pvm.)	AFET 14.10.2004		
Valiokunnat, joilta on pyydetty lausunto Ilmoitettu istunnossa (pvm.)	INTA 14.10.04		
Valiokunnat, jotka eivät antaneet lausuntoa Päätös tehty (pvm.)			
Tehostettu yhteistyö Ilmoitettu istunnossa (pvm.)			
Mietintöön sisältyvät päätöslauselmaesitykset			
Esittelijä(t) Nimitetty (pvm.)	Raül Romeva Rueda 13.9.2004		
Alkuperäinen esittelijä			
Valiokuntakäsittely	1.9.04	22.9.04	11.10.04
Hyväksytty (pvm.)	12.10.2004		
Lopullisen äänestyksen tulos	puolesta:	57	
	vastaan:	4	
	tyhjää:	3	
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Elmar Brok, Toomas Hendrik Ilves, Geoffrey Van Orden, Vittorio Emanuele Agnoletto, Angelika Beer, Panagiotis Beglitis, Bastiaan Belder, Monika Beňová, André Brie, Simon Coveney, Ryszard Czarnecki, Massimo D'Alema, Véronique De Keyser, Giorgos Dimitrakopoulos, Anna Elzbieta Fotyga, Maciej Marian Giertych, Ana Maria R.M. Gomes, Klaus Hänsch, Richard Howitt, Anna Ibrisagic, Jelko Kacin, Georgios Karatzaferis, Ioannis Kasoulides, Helmut Kuhne, Joost Lagendijk, Vytautas Landsbergis, Armin Laschet, Edward H.C. McMillan-Scott, Francisco José Millán Mon, Annemie Neyts-Uyttebroeck, Raimon Obiols i Germà, Cem Özdemir, Alojz Peterle, Tobias Pflüger, João de Deus Pinheiro, Mirosław Mariusz Piotrowski, Paweł Bartłomiej Piskorski, Poul Nyrup Rasmussen, Raül Romeva Rueda, José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra, György Schöpflin, Marek Maciej Siwiec, István Szent-Iványi, Konrad Krzysztof Szymański, Charles Tannock, Jan Marinus Wiersma, Karl von Wogau, Francis Wurtz		
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Laima Liucija Andrikienė, Irena Belohorská, Árpád Duka-Zólyomi, Carlo Fatuzzo, Michael Gahler, Anneli Jäätteenmäki, Glenys Kinnock, Jaromír Kohlíček, Miguel Angel Martínez Martínez, Pasqualina Napoletano, Borut Pahor, Józef Pinior, Rihards Pīks, Luís Queiró, Mechtild Rothe, Aloyzas Sakalas, Pierre Schapira, Inger Segelström, Jean Spautz, Marcello Vernola		
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (178 art. 2 kohta)			
Jätetty käsiteltäväksi (pvm.) – A[6]	19.10.0000	A6-0022/2004	
Huomautuksia	...		